

V torek, četrtak in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez postiljanja na
dan za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .
Po pošti:
Za vsa leto 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . 60 . . .
Vredništvo in opravištvno
je v gosposkih ulicah
(Herrengasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskajo krat
5 kr., če se tiska 3krat.
4 kr., če se tiska 3krat.
veče pisnenke se plača-
jejo po prostoru.
Za vsak tisk je plačati
kolik (štampelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo.
Dopisi naj se blagovajno
frankujejo.

Št. 86.

V Mariboru 22. oktobra 1868.

Tečaj I.

Slovenski tabor pri Šempas-u na Goriskem.

Tretji slovenski tabor! Napravili ste nam ga goriski in primorski Slovenci, Vi vrlji sinovi matere Slave, neustrašeni borilci za pravice naroda! Slavno ste ga dovršili in postavili živi mejnik proti navalu Lahonstva. Tretji slovenski tabor v Šempasu je dostojen brat prejšnjih dveh taborov, in slovenski narod je zopet pokazal začudenemu svetu, da je politično zrel in da čuti ne samo v srcu, ampak da razume s svojim bistrim umom, da le v zedinjenji vseh Slovencev, v „Sloveniji“ z enim deželnim zborom in enim ces. namestništvom si more ohraniti, okrepčati in razvijati svoje bitje in si pridobiti boljše prihodnost.

Želel bi bi bil denes našim nasprotnikom, da bi bili stali med zbranimi slovenskimi možmi, z lastnimi očmi videli navdušenost ljudstva, z lastnimi ušesi slišali klice, ki so kakor iskre padali med besede govornikov, jih potrjuje in razjasnjeva, a tudi kazali, kako so pazili poslušalci na vsako besedico in kako hitro in dobro umeli pomen in namen govorov. Slovenci so res rojeni taboriti in razen Českega se taborovanje nikjer ni tako hitro vkoreninilo, kakor med Slovenci. Skušal Vam bom zdaj popisati velevažni ta tabor, ki je še bolj odločno kakor prejšnja dva, tirjal zedinjeno „Slovenijo.“

Tiha noč in gosta megla je ležala na beli Ljubljani, ko nas privleče hlaпон srečno v „Station Laibach“. Prvi moj pot je bil v „Čitalnica Restauration“, da bi pozvedel, kedaj se odpelje „Sokol“ in kateri izmed prvakov se podajo v Šempas. Povprašam tega in onega; vedni odgovor je bil: Nič ne vem. Povprašam v dvorani, kjer so ravno sejo imeli gg. draštveniki za brambo narodnih pravic: Nič ne vemo; šel menda nikdo ne bo, pa bodemo telegrafovali. In res; čudno in neverjetno se bo zdelo vsemu slovenskemu svetu, — k taboru, ki se poganja za združenje Slovencev s središčem v Ljubljani, bela Ljubljana ni poslala nobenega zastopnika. Taka politika slabosti in neodločenosti v najvažnejšem času se ne da preostro obsoditi. Pogum! gospodje, pogum!

Po potu iz Ljubljane naprej so se nam pridružili tū pa tam taboriti, posebno v Rakek-u deputacija Cerkničanov, v Postojni več gospodov, med njimi g. D., starosta ljubljanskega Sokola in tako je vsaj Sokol imel svojega zastopnika. Največ taboritov pa se nam pridruži v Nabrežini, iz Trsta in okolice, med njimi g. Cegnar, dež. poslanca Nabrgoj in Primošič in drugi. Zapustili smo otožni Kras in bolj ko se bližamo Gorici, spreminjajo se kamnata tla v rodovitne dobre obdelane njive, ograjene z vinsko trto in murbovovim drevjem. „Görz, Gorizia“, kliče konduktar in prvo, kar vidimo, iz vozov stopivši, je polit. komisar v uniformi in dva žandarmerijska bajoneti, ki sta sumljivo gledala nas tuje goste. Že na potu smo pozvedeli, da je politična oblastnja v največjih skrbéh, da bi se mir ne kalil in naredila take priprave, kakor bi se res bati bilo velikega punta. Gorica se nam je zdel, kakor bi že bila v obsednem stanu, povsod žandarmerijske patrole, vojaki zbrani v kasarnah in pripoveduje se, da so bili celo topovi pripravljeni. Vse, kakor na Českem! Cislajlanska svoboda se najlepše brani s krogliami in bajoneti.

Na kolodvoru nas pozdravljajo odborniki tabora. Na potu v mesto tam, kjer se loči cesta, ki okoli mesta v Šempas vodi, stala je žandarmerijska straža in popraševala vsakega potnika, kam je namenjen. Kdor je izrekel: K taboru! niso ga pustili v mesto, ampak moral je tekoj okolo mesta naprej

po cesti v Šempas. Na svoji slovenski zemlji torej Slovenec ni smel hoditi skoz slovensko mesto ter kakor izvrženec se je moral potikati po stranskih potih, da bi kateremu Lahonu ne zagrenil opoldensnjega obedu s svojo pošteno slovensko besedo. Enake straže so bile razpostavljene povsodi, kjer peljejo ceste iz dežele skozi mesto. Kanalčani in drugi okoličani od severa, ki so se pripeljali na okinčanih vozovih z velikimi slovenskimi zastavami, niso smeli v mesto in kakor pregnanci so se morali po stranskih cestah okoli mesta vozariti. Vsak miren clovek se je res moral vprašati: čemu take strašne priprave. Jaz vsaj v celi Gorici nisem videl 50 Lahov na cesti — odpeljali so se ta dan vsi Emanuelovci v Palmo, pobratit se tam s svojimi laskimi brati, ter jim tožiti krivico, ki se jim godi pod avstrijskim žezlom — Čemu torej ta oborožena sila? Vlahin komisar se je izgovarjal, da se je to storilo le Slovencev v prid, da bi jih ne napadli Lahoni. Tega se pač ni treba bati 10.000 zbranim krepkim možem, takega poguma dozdam od Lahonov še nismo doživeli.

Šempas leži dobro uro od Gorice na Ipavski cesti. Tam se razprostira dolina, ki jo proti severu omejuje visoke strme planine. Tudi na cesti iz Gorice do Šempasa so nas razveseljevale žandarmerijske patrole, in nas popolnoma umirile, da oko postave čuje nad nami. Tudi taboriti, ki so dohajali od južne strani, niso smeli v mesto, ampak so bili naravnost tirani v Šempas. Po celi cesti pa je bilo živahno gibanje. Voz za vozom, večidel tukaj navadni široki in dolgi vozovi, na kterih je sedelo do 30 mož, skoro vsaka vas s svojo slovensko zastavo, pešci, kakor v dolgi procesiji, „slava“, in „živio“-klici, pozdravljevanje in odzdravljevanje na celem potu od Gorice do Šempasa. Tam se je ob 1/2 2, ko smo došli iz Gorice, že vse trlo zbrane ga ljudstva.

Prostor za tabor je bil prav dobro izbran na velikih travnikih pred hišo šempaskega župana, g. Špacapan-a. Na enem kraju velik oder za predsedništvo, ces. komisarja, govornike in znameniteje goste. Velika slovenska zastava z napisom: Slovenci zedinimo se! je vihrala nad odrom. Na cesti do taborišča pa sta bila dva slavoloka z napisi: Ne vjdajmo se in zedinimo se! Že je vihralo dosti slovenskih zastav na taborišči in še so zmerom peš in na vozeh dohajale nove trume taboritov z svojimi zastavami. Tomin, Kanale, Solkan, Lukovec, Mirne, Standırž, Ajdovščina, Divač, Rihenberg, Ravne, Lutoves, Skopon, Krepl, sv. Križ, Černiš, Kamen, Medana, vsi na Primorskem in Goriskem, Razdrto, Goče, Podraga na Kranjskem so vsi prišli s svojimi slovenskimi zastavami. To Vam je bil krasen pogled iz odra, okoli prav v gnceji stoječa množina kakih 10- do 12.000 mož, nad glavami pa veselo vihraječe zastave. Naj več ljudstva je bilo iz Goriskega, Kranjsko se je malo udeleževalo, — zaspanost tistih, ki bi imeli povsod prvi bitji, rodi slabe nasledke. Ipavski trg je poslal le kakih 5 mož, brez zastave Postojna samo dva; je gori omenjene tri vasi prišle so z zastavami. Slava jim, posebno vrlim Razdrčanom!

Kot zastopnik štajerskih Slovencev prišel je g. dr. Vošnjak.

Ob 2. popoldne se začne tabor.

G. dr. Lavrič, kteremu gre največa zasluga, da se je napravil ta tabor, pozdravlja zbrano ljudstvo s temi krepkimi besedami:

Iz dna svojega srca Vas pozdravljam, bratje Slovenci! Zbrali smo se pod milim nebom in pred vsem svetom, da izrečemo tu na starodavni slovenski zemlji (Živio), da hočemo, naj se zgodi kar hoče, ostati zvesti in biti

Listek.

Besedica o „Matici“.

IV.

O delokrogu in oblasti zbora.

Občni zbor je predstavljatelj društva, nikakor pa odbor. Izgovor, da ker je odbor po zborovi volji sestavljen, on zato tudi društvo predstavlja, nikakor ne velja. Odbor je opravljalj tega, kar mu zbor naroči. Saj je odbor le od zbora odbran in on tudi vselej tega vedeti ne more, kar zbor ali društvo o tem ali onem meni. Saj še zbor sam ni resničen reprezentant društva, ampak, ker drugače društvena volja ni vidna in slišna, nego v zboru, le praven njega namestnik. O tem predmetu imenitni Macaulay v svoji anglijski zgodovini zanimive stvari piše. Javno življenje nas o tej reči dobro uči, da je gore rečeno istina. Kolikokrat so zastopniki kake dežele, celo države mnenju in željam dežele ali države diametralno nasprotni! Javno mnenje se pri tem tudi vedno preminja in giblje; kar mu je dens sveto, to že jutri nima več veljave. Kar tedaj odbor ali njemu od zbora naročenega ali samovoljnega v imenu društva stori, zato mora društvu, ki je v zboru predstavljeno, tudi odgovoren biti. To tirja pomen odbora kakor opravnika društvenega.

Ali čudo! o taki odgovornosti v pravilih ni v nobeni drugi stvari govorjeno, nego zastran gospodarjenja z denarji (gl. §. 9). Tedaj samo „novčno gospodarstvo“ odborovo pripada zborovej sodbi! Zakaj ne vsa delavnost? Zakaj ne tudi zvrševanje društvenega namena? Ali je vse jedno, ali odbor komu vredno ali nevredno „nagrado“, ali pa primerno ali nepri-

merno knjigo za izdajo odloči? Nima li tak zaključek tudi na „novčno gospodarstvo“ vlijanja? In v tej zadevi, o tirjanji odgovornosti, so zboru roke zvezane. Vzemimo n. pr. določbo „naučnega slovarja“ za izdajo! Koliko se je v zadnjem občnem zboru o tem predmetu per longum et latum govorilo, in to prav zastoj; odbor je že bil sklenil, da hoče izdati tako delo, in po nijednem paragrafu pravil ne more občni zbor le enega odborovega „sklepa“ ovreči. Primeri o tem 38. str. poročila! Odbor tedaj v resnici vlada zbor, kateri ga je volil; odbor resnično stoji nad zborom, ker ga veže; zbor je samo našina, s katero se voli in voli, in pa — prikimuje. To je madež, kateri se mora iz pravil zbrisati.

Med „pravnicami“, ktere Maticični udje vživajo, je tudi ena, ktero zagotavlja §. 4 lit. a) govore: „Vsak ud ima pravico, podajati društvu nasvete po odboru.“ Rad verjamem, dobre „nasvete“ dajati društvu sme tudi neud. Kdo bi mu neki to branil? Ali vprašanje je, kaj ima odbor s tem nasvetom storiti? Ako ga odbor zavzre, kaj hoče potem ud s svojim „nasvetom“ storiti, da ga društvo prejme? Clovek bi mislil: potem ga naj zboru predloži. Ali tu spet najde vrata zaprta; kajti v §. 9 ne more ud pravice najti, da bi smel v občnem zboru sploh nasvete stavljati. in §. 10 ubogega Maticarja goni spet nazaj pred sodni stol odbora. Zakaj stvari, ktere niso v §. 9 našete, spadajo, ako se hočejo zboru predlagati, v prejšnjo določbo odbora. Kratko rekoč, na svojo roko, brez odborovega znanja, se ne smejo v zboru predlogi stavljati, t. j. samostojni predlogi, ki niso pritkljeji že stavljenih. Ako se to godi, — v malenkostih se je že zgodilo večkrat, — temu vzrok je le v dobrovoljnosti odbora nahajati; po pravilih se odbor lahko s poklicanjem na §§. vsakega nevsčnega predloga znebi. V pravilih je tu, ako ne skrita samopašnost, vendar pa pogibeljna vrzel, ktera se mora brž ko mogoče zadelati. Namreč §. 4, b) bi moral

vedno vrednejši sinovi matere Slave (Živio, hočemo ostati). Ta visoki pomen ima današnji narodni shod, ktereга imenujemo tudi slovenski tabor. In zares, tabor ima biti v duševnem smislu. Če so se naši predeđe v taborih z mečem branili groznih napadov divjih Turkov in drugih sovražnikov, hočemo in moramo mi tukaj tirjati in braniti svete pravice naroda našega, in to z besedo in glasovanjem, kakor se spodobi svobodnim možakom. — Kot svobodni možje volimo svoje župane, starešine in deželne poslance, ki nas imajo zastopati in v našem imenu delati za nas. V narodnih taborih pa izreka ljudstvo samo, česar želi in potrebuje in to je gotovo velika dobrota, neprecenljive važnosti. Vlada pri takih prilikah izveda iz prvega vira, kako ljudstvo misli in po čem hrepeni (klici: svoji hočemo hočemo biti, svoj jezik hočemo imeti). Poslancem so taki ljudski sklepi pravi stebri, na ktere morejo opirati svoje predloge v deželnih zborih; ljudstvo pa se v taborih vedno bolj zaveda svojih moči ter pravic svoje narodnosti in vrednosti. Brez narodnih shodov torej ne more narod sam delati sebi v korist, brez pravice narodnih shodov ni narod svoj niti popolnoma svoboden. Zato se je najbolj svoboden narod, so se Angleži zmerom branili za to neprecenljivo pravico, in še dandenes se preradi in pogostoma zbirajo v narodne shode ali tabore. Vesolimo se tedaj, da smo se zdramili tudi mi Slovenci in da začnemo živeti novo duševno življenje (hočemo!). Hvala, prelepa hvala zato Vam, ki ste se denes na tisoče tukaj zedinili. Gorko Vam priporočam, ponavljajte tabore, kolikor Vam bo mogoče, kajti le neutrujeno delovanje in sklepanje nam bo pomagalo do zmage (živio!). Priporočam Vam nadalje vse predloge našega dnevnega reda, potrdite jih vse, da pokažete svojo ljubezen in navdušenost za mili naš narod. — V imenu odbora naznanjam začetek tabora. Izvolite si zdaj predsednika! (Enoglasno klici: Dr. Lavrič!) Zahvaljujem se Vam za zaupanje, ktero mi skazujete, (živio! slava!).

G. dr. Lavrič prevzame predsedništvo.

(Dalje prih.)

Govori poslancev v deželnih zborih.

Govor poročevalca dr. Bleiweisa

(zarad ravnopravnosti slov. jezika v šoli in uradu v 20. seji kranjskega dež. zbora.)

Kdor je ravnokar slišal šolski postavi nasprotno in včasih prav strupene besede, misliti si mora, da ne živimo v ustavni Avstriji, zakaj ravno tisti možje, ki se v enomer imenujejo „verfassungstreu“, ravno ti možje enoglasno zapirajo vrata narodni ravnopravnosti v naših šolah (pohvala na levi in med poslušalci).

Ker smo tedaj iz ust tako imenovanih „Verfassungstreu“ slišali tak glas, treba je, da ustavi sedanji nekoliko bolj v obličje pogledamo, da vidimo, je li ustava kriva teh govorov, ali se morebiti le napačno tolmači.

Ker se je poročilo odsekovo ustopilo na §. 19 decemberske postave o splošnih državljskih pravicah, se tedaj tudi s tem priznava veljava decemberske ustave; na tem stališču in gledé na §. 19. deželne naše ustave imamo pa potem tudi pravico in celo dolžnost, da očitno povemo, kaj mi mislimo o sedanji ustavi.

Avstrija v preteklih dvajsetih letih ni bila srečna s svojimi ustavami — zmerom kaj družega, nikoli nič pravega, nikoli nič stanovitnega! In zakaj ni bila srečna? Zato ne, gospoda moja, ker se ni merilo z enako mero vsem narodom, zato ne, ker je Šmerling „Ausgleich“ iskal le z Nemci, baron Beust pa ga je iskal le z Magjari.

To, gospoda moja, pa nikakor ni prava mera v Avstriji, kjer tudi druga kraljestva imajo zgodovinsko pravo, a ne samo Magjari, in kjer bi morali tudi drugi narodi imeti popolnoma narodne pravice, a ne samo Nemci. — S tem pa je dualizem obsojen, — obsojen je, ker ni po volji veliki večini narodov, niti tistim, ki bivajo v sedanji novo iznajdeni „Cislajtanciji“, niti tistim, ki bivajo v „Translajtanciji“, in zakaj ne? zato ne, ker je narodnost njih tu in tam v vedni nevarnosti. To pa, gledé na razmere državne Avstrijske, že pred vedeti, ni bilo treba preroku biti. In, gospoda moja, jaz nisem pivi, ki v Kranjskem deželnem zboru ne poje hvale

razložno in jasno dovoljevati, da smejo udje tudi samostojne predloge stavljati, ne samo „udeleževati se v njem razgovorov“ in — volivski mlin goniti.

Dve glavni pravici bi tedaj moral občni zbor si pridobiti; prvo, da sme odborove sklepe podirati ali pa potrjevati, drugo, da bi smel odbor na odgovor klicati. Udom pa bi morala ta pravica pridejana biti, da smejo v občnem zboru tudi samostojne, preje odboru ne predložene predloge stavljati. Samo tedaj bude ona poglavitna pravica občnega zbora, ktero mu § 9 b) pripušča, namreč določbo o proračunu, resnična in mogoča postala.

Ako zborovemu delokrogu poleg tega, kar ima po 9. in 10. §. pravil že sedaj pravic, še dodenemo volitev prvega predsednika, tedaj bude njegova oblast njegovi časti odgovarjala. Drugače bo pa odbor pravi Šmerlingov „reichsrath“, zbor pa ponižni in prikimalni „landtag“, ki ni za drugo rabo: kakor da poslance v „reichsrath“ voli. Zboru bi pa jaz posebno še za tega delj privoščil veči delokrog in večo oblast, ker je on prvi občeslovenski, čeravno le literarni parlament. Matičin zbor bodi Slovincem parlamentarna šola, bodi poskušnja v parlamentarnem govorjenju in vedenju, bodi pripravilnica k političnemu delovanju, ktero nas, ako Bog dá in sami krepko hočemo, še enkrat vkupne čaka. Zato bodi odstranjena iz Matičinih zborov vsa malodušnost, vsa bojzljivost, vsi predsodki! Svobodno bodi v njem gibanje Slovencev; brez svobode ni obilnega in priradnega razvitja moči, brez svobode se niti na literarnem, niti na drugem polju človeške delavnosti ne zgodi ničesar imenitnega, ničesar stalnega, ničesar velikega in dostojnega. Mi vedno upijemo: dajte nam svobodo, dajte nam svobodno razvijanje naših kreposti. Začnimo enkrat pri sebi! Osnujmo Matico na svobodni podlagi! Hic Rhodum esse putemus; hic saltemus!

dualizmu. Gotovo se še spominjate, da je grof Anton Auersperg že pred menoj definiral dvalistično Avstrijo „državo na dveh bergljah“ (auf zwei Krücken), rekši, da taka država ne more stati na trdnem stalu. Grof Anton Auersperg se je sicer izneveril tej svoji britki sodbi, — ali sodba njegova ostane, kakor skušnja kaže, vendarle resnična! (Klic: res je!) Dualizem ni okrepčal celotne Avstrije, nam pa je naložil še mnogo bremen, in nevarnost hujo naklonil narodnosti naši. — Decemberska ustava ima res marsikaj dobrega in hvale vrednega; ali dosihmal je večidel vse le zgolj princip, in to kar se nam dobro in hvalevredno zdi, je ostalo le na papirji, izpeljalo se ni! (Dobro! dobro! na levi in med poslušalci.)

Deželni zbori so paladium svobode, zato moramo mi ravno na tem mestu izreči, da zahtevamo djansko izpeljavo o bistvenih ustavnih pravicah, saj se je že v nekaterih drugih rečeh izvrševanje začelo, katerih treba ni bilo. Obžalovati pa moramo prav posebno, da so se mnogoterim drugim homati-jam dodale še verske, katerih celó treba ni bilo. Ne tajim, da je nemški liberalizem po njih vpil; ali Avstrija ni nemška, zato žali eno stran, kar je drugi všeč. In če vlada sama bere mnoge nemške časnike, ilustrirane in ne ilustrirane, kateri na vse kriplje črnujo duhovščino in žalijo katoliško vero, za Boga, da mora sama zaklicati: „Herr Gott! bewahre mich vor meinen Freunden!“ (Velik smeh.) Gospoda moja! verska postava je prava Pandorina puška, iz ktere so skočili veliki hudiči pa mali hudički, ki letajo po časnikih pa tudi po deželnih zborih. (Dobro! dobro! na levi in med poslušalci.) Gotovo bi narod naš zadovoljen bil, ako bi se namestu te postave dale bile izvršilne postave o narodni ravnopravnosti (Dobro! dobro! na levi in med poslušalci). Nas slovenskega naroda zastopnike v tem deželnem zboru mora v srce žaliti to, da se mu ne privoščijo ravnopravnost, in da bi resnica §. 19., kakor smo slišali denes, morala na Kranjskem ostati prazna beseda, ako bi v tej hiši še tista stranka imela večino, ktera jo je do zdaj imela, in ktera še denes misli, da za narod naš slovenski §. 19. le puhla fraza brez veljave. (Klic: res je! dobro! dobro!)

Pa pogledjmo še, kako se godi drugim bratom našim po Slovenskem, Štirski Slovenci se zasmehujejo, kedar pošteno tirjajo narodne pravice, in tisti preblagi mož Kaiserfeld-Blagatinssek drzne se celó reči, da krivico dela Slovincem, kdor zahteva slovenski jezik v šole! (Čudež.) Ali se ne zavzame po pravici vsak rodoljub, ako čuje take besede od moža, ki sedi na visokem stolu državnega zbora dunajskega! Glejmo dalje: kako se godi Primorskim Slovincem? Ti so se tako angeljsko dobro počutili med Italijani, da so Tržaškemu zboru slovó dáli in domu šli. (smeh.)

In Koroški Slovenci? Koroški Nemci so tako ljubeznjivi, da so za to skrbeli, da Slovenci ne enega poslanca nimajo v deželnem zboru, (dobro! dobro! smeh) in da bi kakošna huda sapa zahtev slovenskih ne pihnila v deželni zbor koroški, so celó tabor prepovedali, ker ni 10 do 20, ampak le 5 milj oddaljen od deželnega zbora (dobro! smeh na levi in med poslušalci).

Tako, gospoda moja, se godi ravnopravnosti naroda slovenskega. Ali ni tedaj želja popolnoma opravičena, da se Slovenci združimo v eno politično celoto! (Gromovita pohvala na levi in med poslušalci.)

Deželni poglavar (nemški): Gospodje; (obrnjen proti poslušalcem in zvonec): To gre pa vendar predaleč! Jaz rečem, da če bodo poslušalci tako seje motili, dal bom dvorano izprazniti. Že včeraj sem rekel, da v vsej državi ni bilo tega, da bi se bil prostor za poslušalce izprazniti moral (klic izmed poslušalcev: herrenhaus), ali jaz bom moral to storiti. Postava veli, da imam za red v visoki zbornici skrbeti; zatorej ne smem trpeti, da se govori s haló-klici pozdravljajo ali pogubljaó. Veliko udeleževanje pri naših razpravah me prav veseli, jaz želim, da se iz tega mnogo učite. Vendar prosim, da me ne silite do koraka, ki nima prilike v dež. zborih takraj Litave.

Poročevalec Bleiweis (nadaljevaje):

Poslušalci kažejo veselje, ako slišijo izraziti to, kar tudi njihova srca čutijo.

Želja po zedinjenju Slovencev v eno celoto klije v srcu našem že 20 let. Že 1848. leta sem jo razodel na cesarskem dvoru v Beču svetlemu nadvojvodu Jovanu in ponovil v prvem deželnem zboru našem, zato so me takrat časnikarji imenovali moža „mit dem blutenden Herzen“ (veselost). Ista vroča želja me navdaja še denes in me bude navdajala tako dolgo, dokler ne bude izpolnjena. To zedinjenje Slovencev, gospoda moja, je naša panslavistična ideja, to je naš avstrijski panslavizem, ki objema pokrajine tistega naroda, ki je nekđaj zedinjen bil. Slovenci, Kranjci in Primorci so že nekđaj zborovali skupaj, — v letih 1780tih imeli smo Štajerci, Kranjci in Korošci gubernijo za „Innerösterreich“ v Gredcu skupaj; — do leta 1850 smo imeli v Celovcu skupno nadsodnijo. To tedaj, kar želijo Slovenci dandenes, ni nič po vsem novega, in nobeden nam ne more zavoljo tega očitati in podtikati kakih politično nevarnih namenov. Nam je cilj in konec, da se zberemo v eno skupino, le to, da si zavarujemo narodnost svojo. Al to ne bilo bi samo naši narodnosti koristno, na srečo bilo bi tudi Avstriji sami. Od severa bučijo valovi germanski in od juga valovi italijanski; če ne bude slovenski narod tu vmes trdna skala, na kateri se razbijejo ti valovi, Avstrija pogine.

Po vsem tem tedaj je želja zedinjenje Slovenije na vsako stran opravičena in ponavljala se bude ta želja tako dolgo, dokler ne bude več klic vpijočega v puščavi.

Gledé na govor cesarskega gospoda namestnika tudi jaz z veseljem konstatiram, da je odločno izrekel, da vlada stoji na našem stališču, da je njena resna volja narodom varovati pravice, za to sta mu hvaló izrekla dva moja gospoda predgovornika, in ponavljam jo tudi jaz; vendar obžalujem, da ga v tem trenutku ni tukaj, da bi mu povedal, kar imam na srcu. On je rekel: „Die Beamten Landes dieses Gesetz mit demselben Eifer handhaben, ob es in Form eines Landesgesetzes erlassen oder ob es ihnen im administrativen Wege zur Pflicht gemacht wird.“ Gospod cesarski namestnik nekako predobro sodi, kar se godi v cesarskih pisarnicah naših; on

misli, da uradniki že vsi delajo po danih ukazih; ali jaz ga morem zagotoviti, da poznam zunaj Ljubljane in v Ljubljani uradnike v političkih in sodnijskih gosposkah, od katerih ne en slovenski odlok na deželo ne gre. Saj tudi ni davno, kar smo v časnikih brali, da je rodoljuben župan na Notranjskem javno zahteval od gosposke Planinske, naj dopisuje slovenski.

Naj slavna vlada pošlje komisije po pisarnicah naših, da pozvedajo po registraturah slovenske spise, — in pokazalo se bode, da so le bele vrane.

Gospodu Kromerju je že gospod Svetec tako obširno odgovoril, da meni ne ostane nič drugega, kakor to, da se za gospoda dr. Fuxa bojim, da bode kmalu imel prepolno bolnišnico; kajti slišalimo denes od gospoda Kromerja od „von träumerischen Utopien angesteckten“, „mit dem süßen Klange der Muttersprache und deren Bedrückung angesteckten“ „durch Sirenenbesang angesteckten“ (smeh).

Gospod Kromer je rekel, da utegue po slovenskem uradovanju več stroškov, in potem ljudem več davka priti. To isto je tudi neki kantonski predstojnik rekel; slišal sem to iz zanesljivih ust. To pa se pravi le ljudstvo naše hegati! Za slovensko uradovanje ni treba nič več ali posebnih davkov, naj so le ti sposobni. Tu ne gre za večje davke, ampak za več vednosti slovenskega jezika pri uradnikih, — kdor ga ne zna, naj se ga uči ali pa naj ne je slovenskega kruha!

Gospod Kromer je, kakor pravi, 24 let služil na Kranjskem in Štajerskem; ali naj mi pove, ali je ves ta čas že katero vrstico v slovenskem jeziku pisal? — In ker je denes celo moj sin s svojimi otroci prišel v debato, moram gospodu Kromerju naravnost reči, da moj sin in njegovi otroci bili bi nesrečni, ako bi imeli takega očeta, kakor je gospod Kromer, kar se tiče ljubezni do narodne ravnopravnosti.

Gospodu Dežmanu bodem samo eno povedal (veselost), zato ker je gospod Svetec mu že več povedal. Gospod Dežman je govoril o neki deklici „ein Mädchen vom Lande“; jaz bi to deklico gospodu Dežmanu želel, da bi jo za ženko vzel in dabi ta deklica bila vrla Slovenka, in bi gospoda Dežmana navdihnili s tako živim domoljubjem, da bi nam še drugo pesem zapel od „prokletih grabelj“. (Dolga veselost.) (Kon. prih.)

Naša društva.

12. seja „Matičnega“ odbora 15. t. m.

(Konec.)

Novi predsednik si želi prof. Lé sarja za tajnika, prof. Vavru- a za knjižničarja in prof. Marna za zapisničarja. Dr. Vončina hvali izvedenost in delavnost tajnika Lé sarja. Marn meni, da se nihče ne more izogniti napadom; ali napadniki bi se morali imenovati, brezimni dopisi so brez veljave. Konečno obvelja dr. Costo-va želja in se dovoli prof. Lesarju 120 gl. nagrade, prof. Marn-u in Vavru-u pa se izreka odborova zahvala. Tu gre opomniti, da je teorija o imenovanjih dopisnikov celo neveljavna, in da ni pri nobenem narodu principijelno v rabi; ako se je marsikaj iz odboro-vega delovanja grajalo v javnih listih, naj bi bil odbor ali imenovan ali neimenovan odgovoril, prostora mu gotovo ni pomanjkovalo. O osebnih napadih proti prof. Lesarju nam ni besediče znano, nagrade pa niso grajali le javni listi, ampak tudi dobro znani družabniki v občinah Matičnih zborih. Gotovo tudi zadnje odborovo besedovanje ne bo predrugačilo občega mnenja, ki je v tej zadevi razsodilo, da Matični odbor veliko več dela v osebnostih, kakor pa toliko nevrščeni časnikarski pisatelji. Sicer bi pa tudi za Slovence bilo že enkrat čas, da bi pri presojevanju javnosti izročeni- spisov veljalo tudi po „Danici“ priporočano načelo: non quis, sed quid! — Kar se tiče družih . . . očitanih proti dopisnikom, stavimo slavnemu odboru to-le dilemo: Ali odbor pozna dopisnike, ali jih ne pozna; ako jih pozna, čemu vpije po imenih? — ako jih ne pozna, kako jim more očitati sebičnost in dobičkarijo.

O prošnji dramatičnega društva, naj bi mu dala „Matica“ nekoliko letne podpore, ni se odločilo nič, ker se bo čakalo, kaj bo odločil o ravno taki prošnji deželni odbor in zbor. Mi bi menili, da bi bila sveta dolžnost prvega literarnega zavoda, da bi tekoj segel mlademu društvu pod roke, kajti kdor hitro da, dvakrat da. Razen tega tudi ne vemo, v kaki zvezi sta si deželni in Matični odbor; ko bi bil tudi eden teh odborov desna in drugi leva narodova roka, ne smela bi desnica vedeti, kaj je storila levica; sicer pa imajo v obeh zborih in odborih določivno besedo ravno isti možje. — Za stanovanje bo plačala „Matica“ čitalnici 60 gl. na leto. — Prof. Šolar poroča v imenu odbora za izdavanje narodnih pesmi, pravlic itd. Naroča se mu, naj izdelajo oklice do vseh domoljubov, da bi nabirali dotično tvarino. Razen tega se sklene, da se nekoliko Matičnih knjig razdeli med pridnejše gimnazijske dijake.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 19. oktobra. A. [Izv. dop.] (Prvi občni zbor političnega društva; goriški tabor in mlačnost naših veljakov.) Srečno bi bil tedaj končan prvi občni zbor našega političnega društva, na ktere ga smo tako dolgo čakali. Ravno zaradi dolgega čakanja pa smo pričakovali veliko večje število deležnikov nego jih je prišlo; zbralo se jih je okoli 80 oseb. Pri precej velikem številu udov — natanko povedati ga ne morem — zdi se nam, da ravno v Ljubljani se ni dosti delalo, da se pridobé udje v velikem številu, vsaj sodili bi to po picli vdeležbi pri prvem zboru. Nadjamo se trdno, da bode do prihodnjice tudi to se zboljšalo in vdeležba bolj živahna, posebno želeli bi bilo, da se vdeležijo vsi narodni volilec, ker se bode govorilo o prihodnjih mestnih volitvah. Sporočilo o tem zboru ste že prinesli na drugem mestu, naj torej omenim le kritično nekaterih stvari, ki so spominja potrebne. Omenjeno pa naj bode, da te opombe niso namenjene kvare delati novemu društvu, ki mu gotovo mora želeli vsak ro-

doljub čvrsto življenje, temuč ravno zaradi tega, da se že iz početka ne izključi svobodna beseda iz društva ali o delovanju društva, namenjena odstranjenju ene ali druge napake.

Prva napaka zdelo se je mnogim, da je začasni prvosednik g. dr. Ahačič nagovoril zbor v nemški besedi! To po naši misli ne gre v narodnem društvu, ki ima braniti narodne pravice, med ktere gotovo spada v prvi vrsti narodni jezik. Saj je g. dr. Ahačič zmožen slovenskega jezika, lahko bi nam bil tedaj prihranil, da mu moramo kaj tacega očitati. Nadjamo se, da se kaj enacega nikdar več ne zgodi.

V izvrstnem govoru za zedinjenje Slovenije je omenil g. dr. Bleiweis, da deželni zbor kranjski zaradi tega ni izrekel odločno potrebe zedinjenja vseh slovenskih pokrajin, ker se ne ve, kaj bi rekli drugi deželni zbori! Po naši misli ni težko uganiti, kaj bi rekli drugi deželni zbori v Gradcu, Celovcu, Gorici in Trstu. V štajerskem deželnem zboru je manjšina slovenska naravnost in prav odločno izreкла potrebo zedinjenja; da so se Nemci grozili, to se nam ne zdi nič čudnega, kajti dobro znamo, koliko pravic nam oni privoščujejo tam, kjer je naš narod izročil njih milosti. V Celovcu, kjer ni nobenega slovenskega poslanca v zboru, ni bilo govorjenja o tem, Nemci pa bi bili tudi tam nasproti. V Gorici imajo Slovenci večino, a vendar se ni spregovorilo o tej stvari, v Trstu tudi ne, ker je slovenska manjšina zapustila zbornico. Da so nasprotniki naši naj si bodo Nemci ali Lahitudi hudi nasprotniki te zahteve Slovencev, menda vsakdo lahko sprevidi ne da bi bil poseben politikar. Je pa li to za nas vzrok, da ne tirjamo odločno tega, kar nam je neobhodno potrebno da moremo kot narod živet? Nihakor ne! Ako bodemo mi še le vedno čakali in vprašali, kaj prekok naši nasprotniki, potem pustimo rajši vso politiko in vse borenje za naše svete pravice, ter se vležimo raji kar živi v grob, ki nam ga že tako dolgo kopljejo naši nemili zoperniki. Da naš narod živo spozna potrebo zedinjenja, pokazala sta nam dva tabora na Štjerskem, pokazal nam bi bil Koroški tabor, da ga niso prepovedali, isto tako kranjski tabor, ako bi jih imel kdo osnovati, pokazal je odločno tudi tabor goriških Slovencev v Šempasu in pokazalo nam bode še mnogo, mnogo taborov drugo leto. Želja izrečena po narodu slovenskem, mora biti nam veljavna gotovo bolj nego misli naših nasprotnikov. Da oni niso zadovoljni s tem, kar zahtevamo, to nas ne sme strašiti, da se krepko potezamo za bitni pogoj našega življenja.

Iz teh vzrokov res ne vemo, kaj je hotel prav za prav reči s temi besedami čestiti gosp. dr. Bleiweis, ki je idejo zedinjenja povdarjal že leta 1848 in letos edini kot **samec**, v deželnem zboru.

Konečno bi dali v imenu večih pri tem zboru nazočih onemu gospodu, ki je zopet visoko dvigal kadilnico, dober svet, naj bi take stvari raje opustil. Da se v zboru ni oglasil nihče zoper njegov predlog je bilo le zaradi ljubelega miru. Naj bi se vendar že nehala pri vsaki priliki peti officijelno hvalo glede na to, da dobro delo se samo hvali. Že zadnjic je bil omenjen ta gospod, a vendar ni nehala da ne zapoje zopet slave; dasiravno ve, da ravno v tej zadevi misli niso enake. Res nepotrebno se nam zdi brez posebnega vzroka vedno hvalo peti za dela, ktera se sama ob sebi razumejo. Želeli bi da bi v političnem društvu se ne vgnjezdila ta navada, ki gotovo ne bode na splošno korist, timveč da se vdomači princip, da dobro delo se naj bolje samo hvali. *)

K goriškemu taboru v Šempasu podal se je štajerski poslanec g. dr. Vošnjak in se je mudil v saboto zvečer v naši čitalnici. Priliko je imel prepričati se, da neka čudna mlačnost vlada med našimi veljaki v Ljubljani.

Pogovor vrtel se je okoli tega in onega in rekel je g. dr. Vošnjak, naj ne bodo hudi, ako jim „Narod“ véasih eno ali drugo grenko pove, ki je — resnična. In tako tudi zdaj jaz ne morem in ne smem zamolčati, da kakor na dva štajerska tabora tudi na goriški ni šel ne eden naših veljakov! Potem pa naj jim človek še slavo poje; ako se obnašajo tako strahovito mlačno in mrzlo, kakor da bi bili res vsi otrpnili.

Naročali so g. dr. Vošnjaku naj on pozdravi taborite tudi v imenu Kranjcev, na kar jim je pa on prav izvrstno odgovoril, da bi pač ne bilo težko, da se peljejo kakí trije domoljubi z njim na tabor. In tako je bila Ljubljana pri tem taboru tako rekoč skoraj nezastopana, kajti mladina naša, ktere Bog ni ravno obdaril z bogastvom, res ne more tako kakor bi gotovo rada in kar je pokazala na taborji v Ljutomeru in v Zavecu. Da pa naši veljaki tako malo porajajo na to, da bi se vdeležili le enega tabora, je žalostno znamenje njih mlačnosti.

Iz Hrvaške, 18. okt. [Izv. dop.] Naša nagodba z Magjarsko je našla v prašanju: čegava je Reka? prvi kamen, ob katerem se je spoteknila. To nesrečno Reško vprašanje! tako zdihujejo naši Magjaroni, ki bi Reko raje prej ko slej tako meni nič tebi nič Magjarom izročili, samo da se že enkrat

*) Ne moremo se dovolj načuditi, da se ni oglasil nobeden nazočih udov narodne večine proti temu nasvetu. Če drugega ne, moral bi bil vsaj pomisliti, da bi utegnil biti voljen v odbor, kar se je tudi res zgodilo in da bi ravno isti X moral kot bramovski odbornik zaupnico delati ali vsaj zanj glasovati za ravno istega X kot uda narodne večine in da bi moral isti X kot slovenski Ljubljčan zaupnico kolportirati itd. In kake narodove pravice bo branila g. Ravnikarjeva zaupnica? Komu se krati pravica zaupati, komu zaupati more? Ali nimate v Ljubljani važnejih pravic braniti, kakor „Tagblattu“ vodo nakopavati, da se vam bo po pravici smel na vse grlo rogati? G. Ravnikar! Ali bi ne hoteli v prihodnjem občem zboru staviti tole interpelacijo:

Prva k: vstani in delaj za prihodnje mestne volitve; Dežmanija že teka od hiše do hiše. Pri zadnjih mestnih volitvah je Dežmanija imela pod streho Krišparjeve hiše razglednico, od koder je štela vse, kolikor jih je prišlo volit in kogar še ni bilo, da je naglo z vozom ponj poslala; kdo je pa zate štel? Dežmanija se je vselila po vseh ljubljanskih gostilnicah; kam si pa ti pošiljal svoje jgre?

Prva k: Tagblatt ima že 800 naročnikov in izhaja vsak dan; koliko naročnikov ima pa tvoj „Triglav“, in po kolikokrat na teden izhajata z „Novicami“ vred?

Prva k: za Dežmanijo stoji peščica ljudi, za teboj pa menda cela dežela, pa te vendar Dežmanija tako tepta.

Prva k: ura je že enajst; delaj za prihodnje mestne volitve!

nagodbeni operat konečno podpiše. Pa ker jih je vendar nekoliko sram Reko tako ob kratkem in brez vsakega odškodovanja predati, češ, kaj bi narod k tem porekel, zato se je začelo, se ve da le navidezno, novo poganjanje z Magjari zarad Reke. Trije so načini, po katerih bi se to vprašanje rešiti dalo. Prvi: Ali naj ostane Reka še za naprej hrvaška, kar je od nekdanja bila? To zahtevajo narodnjaki. Drugi: ali se ima neposredno v magjarosag vtloviti? To zahtevajo Magjari, in njih magjaronski hlapci v to privoljujejo. Tretji: ali se naj a la Trst kot „reichsunmittelbar“, neposredno k državi spadajoča proglasi? To zadnje bi samim Rečanom gotovo naj polvolnejše bilo. O prvem načinu rešenja še govora ni več, ta ni bil pod magjaronsko vlado nikdar predmet razgovora, tem menj podlaga pogajanja z Magjari. Gotovo je, da Reka hrvaška ne bo! Če bi se pa na naši strani lajste Reki enaka politična autonomija dala, kakoršno na vaši strani Trst ima, to bi ona v kratkem postala ravno tako gnjezdo italijanissimov, kakor Trst, in tudi njena črna zagrnjena zastava bi se po Italiji okolo nosila, kakor se nosi goriška, tržaška in istrska. In kakor Italija v Trstu že z eno nogo stoji na naši obali jadranskega morja, tako bi v autonomni Reki z drugo nogo semkaj stopila; in Rečani bi proti Magjarom in Hrvatom ravno tako postopali, kakor v Trstu proti Nemcem in Slovincem postopajo. Pa naj se že reši Reško vprašanje, kakor se že hoče, toliko je gotovo, da je Reka za Hrvate izgubljena. Misli se samo še o nekem odškodovanju za to izgubo, da bi se svetu oči zamazale. Medjumurje bi bilo nekaj, pa tega Magjari ne dajo več iz rok. Obeta se, da se bodeta za Reko jurjevka in križevska krajinska regimenta civilizirala. Magjari so tenko spredeni politiki, to jim celi svet priznava, in tudi to obetanje ilustrira njih spreprečnost. Oni namreč dobro vedo, da je vojna krajina orožje, ki se le prerado proti njim obrača, da v krajini še zmerom živi Jelacičev duh, ki bi pri prvi priložnosti proti njim zahrnel. Zato na to delajo, da to orožje kolikor mogoče skrha, in ta duh osuhoparajo. Iz tega razloga so za civiliziranje vojne krajine, ne pa iz kulturnih, humanitarnih obzirov. Poznamo se mi! Na to stran pes tace moli! — Oj ta Reka! ki je Strossmajerja kamnjala, je pravi hrvaški schmerzskind. Magjaroni že komaj čakajo, da se je iznebē, in takó nagodbo za najvišjo sankcijo godno naredo, kajti po zvršeni nagodbi se bodo vsakoršne službe osnovali in ponameščevali, in večidel Magjaronov po ničem drugem tako ne koprnī, kakor po mastnih službah in službah in zopet službah. In ta službolov, ki se včasih v naj griji spaki prikaže, je zelo karakteristično znamenje kakovosti naše politične in socialne npravnosti. Bolje ko je službin kandidat magjaronus, ali magjaronior, ali magjaronissimus, preje in boljše službo dobi. Posebna priporoka za kandidata je pa to, če kakošnega narodnjaka ovadi. In dosega kakšne službe ali službice je za marsikterega nagib, da ga v magjaronski tabor. V magjaronskem taboru ga čaka nagrada, v narodnjakem pa trnje, iz kterega se mučeniške krone pletó. Poleg nagodbe dobimo svojega ministra za tiste poslove, ki jih bodemo z Magjari zajedno imeli. Ta minister bo imel celo kancelarijo pod seboj! He he! brajko, to ti če biti službah na izbor! Tako se čuje povsod veselo vzkrikati. Kot naši zukunfts-ministar se imenuje majstor Žuvič, ki je v to svrho menda tudi že pravopis svojega imena pomagjaril. Te dni se je v Pešte vrnil, moral so mu veliko upanja dati, kajti po ulicah se nosi kakor kokot predno kokoš potrdi. Ogleduje se vedno na levo in desno, da redke pozdrave obstreza. Za njim se v Zagrebu ne bo nobeden jokaj, razen morebiti neke Pa pustimo to vmazano perilo. — Naša Agramerica je prešla v magjaronsko last. Pravijo, da je boje Malin, prejšnji njen lastnik dobil za njo 25000 for. Boglem dosta za to skrhzobno in grbokrižno starko. Odsihmal bo ona naš „blatnik“. V prvem pod novim vredništvom izišlem broji se povdarja posebno to, da če materialne interese zastopati. Materializem to je pač tisto zlato tele, okoli kterega cela magjaronska drhal pleše. Ali z magjaronskim materialnim interesom se ne smejo narodni interesi misliti, ampak le njih osebnī. In oni zares znajo iz nove ere kapital kovati. Baron Rauh gotovo ne bi bil toliko pravd proti siromasnim mužekom dobil, da so pri nas politične zadeve druge. Tudi ne bi bil dobil izsušenja močvirnega Lonskega polja v roke, da se je bolj na korist zemlje nego na njegovo gledalo. Tudi eskomptna banka, koja se ravno kar pri nas snuje, bi bila drugačna, da ni on njen akcionar! Lepo to pri nas, bogme! Jako lepo!

Iz Gorice, 18. okt. [Izv. dop.] (Naša gimnazija in 19. §. osnovnih postav.) Kar je „Slov. Narod“ pred nekaj tedni pisal o ravnopravnosti jezika na mariborski gimnaziji, to tudi velja za našo. Služba je bila razpisana in določeno je dotični razpis tirjal znanje deželnih jezikov. Med prosilci so bili tudi nekteri, ki bi bili tej tirjavti zadostovali — pa kaj se zgodi: Službo dobi Tirolski Nemeč, ki ne zna niti slovenskega niti laškega jezika. Naš ravnatelj pri tem imenovanji ne bo z glavo otresal kakor je Mariborski pri imenovanji prof. Ginnerja, ampak slavo bo pel Bogu in ministerstvu, da je ono njegovega priporočena nastavilo. Nemska kultura pri nas še ne bo pozebla! Ministerstvo je nam res posebno postreglo denes, ko se ravno napravljamo k slovenskemu taboru.

Kaka nevolja mora prevzeti slednjega rodoljuba pri takem početji naše vlade. Popoldan bomo upam soglasno sklenili resolucijo, da naše šole naj bodo narodne! Naši slovenski poslanci v deželnem zboru vladi nikakor ne nasprotujejo ampak le z milo besedo tirjajo djansko priznanje ravnopravnosti slovenskega jezika pa par dni poslej nam nastavlja ponemčevalna vlada tuje, nemske učitelje! Pri vsaki priliki se vladni zastopniki ustijo, da je vlada pripravljena natanko spolnovati §. 19. in njegove brate; v taistem hipu pa gimnazijsko ravnateljstvo in Tržaško namestništvo priporoča za sprazneno učiteljsko službo Nemca — golega Nemca, — in dunajsko ministerstvo tudi potrdi tega golega Nemca!

Kaj nam pomaga §. 19? kaj tako hvalisana pravičnost sedanjega ministerstva? Kaj v nebo povzdignovana pravičnost sedanje Tržaške namestnije? Kaj vse slovenske interpelacije naših slovenskih poslancev? — Popoldanska resolucija bo pred ko ne le glas vpijočega v puščavi.

Politični razgled.

Kakor se brzojavlja „Corresp.“ so govorili pri taboru v Šempasu gg. dr. Tonkli, dr. Vošnjak, dr. Lavrič, Klavžar, Nabergoj, Dolencec in Živič (?).

Kranjski poslanec g. vitez Gariboldi se je odpovedal poslanstvu. Vzroki so znani, pa niso za veliki zvon.

Novoimenovanim učiteljem Tržaške okolice se je prepovedalo pristopati slov. čitalničnim društvam. Da pa pristopajo ti možje k panitalijanskemu „Progresso“, ki je bil oče julijskim homatijam, tega jim nihče ne brani.

V državnem zboru se niso prišli do dela. Novi poslanci obljujejo. Da je poslanec treba, kaže to, da Lenčeku niso dali prošenege odpusta. Finančni minister predlaga osnovo postave, kako porabiti Glasij v Gradcu; zarad nekterih sprememb pravil nacionalne banke, kteri bi se imela glavnica za 20¼ milj. znižati; zadnji predlog je minister Brestel s kratkimi besedami podpiral; Taaffe je predložil osnovo postav o vojni moči, deželni brambi in t. i. črni vojski trde, da stoji vse te postave na svobodni podlagi. Služba v liniji bo trpela 3 leta, v rezervi 7 let. Armada in marina boste imeli vkup 80 milj. mož. Taaffe nujno priporoča, naj bi se ti predlogi brz ko brz v pretres vzeli in podpira to kazaje na splošne razmere med državami. To menda vendar ni znamenje miru.

Vlada hoče dopustiti neposredne volitve za državni zbor povsodi, kjer bi se deželni zbori odpovedali pravici voliti v to postavodejno telo.

Pravi se, da bo razposlal baron Beust okrožnico do avstrijskih poročnikov pri tujih vladah, kjer bo razjasneval potrebo sedanjih izvanrednih naredeb na Českem. Dunajski listi proti temu zelo kriče in pravijo, da iz tega ne bo nič, vendar pa je kaj tacega zelo verjetno, kajti zunanji nepodkupljeni listi so se českega vprašanja pridno lotiti.

Deželna sodnija v Lincu je spoznala, da se je pastirski list ondotnega škofa Rudigiera krivega storil hudodelstva kaljenega javnega miru. Ravno isto je storila praška deželna sodnija s pastirskim listom in instrukcijami českih škofov.

Rudečeplatičene bukve, ktere se bodo predložile delegacijam, bodo razkrile obravnanje avstrijske vlade z Rimom in povedale marsikaj o rumunskih zadevah.

Namestniški vodja v Pragi je prepovedal listoma „Nar. Nov.“ in „Pos. z Prahy“ nadalje izhajati.

Srenjsko starašinstvo v Pragi je razglasilo oklic, v kterem prosi someščane, naj bi se mirno obnašali in ne dajali vojaštvu prilike posluževati se strogih laukazov, kteri so mu dani. In res, vojaštvo je povsod razpostavljeno, ljudstvo pa povsod mirno. Praški listi 19. t. m. pišejo, da se je ljudstvo 18. t. m. polno takta vsaki demonstraciji izogibalo. Množica, ktere je bilo zarad lepega jesenskega dne vse polno po ulicah, si je le ogledovala, kaj bode vojaštvo storilo. Edina sprememba v mestu so bile brezbrojne vojaške in žandarmarijske patrole, ki so se od častnikov in pol. komisarjev spremljane po ulicah sprehajalo. Vojaštvo je bilo zbrano v kasarnah, patrole so bile oborožene kakor za vojsko. Popoldne so se straže še za polovico pomnožile, tako da je bila Praga v nekterih krajih vojaškemu taboru podobna. V Mihlu je bilo žeganje, a kraj tako od vojakov obstopljen, da noben tujec ni mogel blizo, kar se je posebno gostilničarjem milo storilo, ker niso ničesar stržili. Javni mir se ni nikjer kalil in torej ogledniki niso imeli nobenega posla.

Gališkega deželnega zbora nespremenjena adresa je že nekoliko dni v cesarjevih rokah.

Začasna vlada na Španjskem si zdaj kolikor mogoče svoje stanje vreduje. Vodniki upora hodijo od mesta do mesta in si puščajo hvalo peti, ob enem si prizadevajo, da ne bi se navdušenje za nje pomirilo. Vlada si je na Anglijskem 700 milj. izposodila. Tudi v drugih zadevah vlada skrbno dela. Kako zelo načela svobode spoštuje, kaže da je zaukazala, da se ima ostro soditi, ko bi se hišna pravica sojevlavno motila; za tiskovne pregrehe je razglášena splošna amnestija, kolonije bodo imele v postavodejnem zboru svoje zastopnike, otroci, ktere bi sužnja rodila, postanejo svobodni. Tudi poročniki v Carigradu, Parizu, Londonu, Dunaji in Berlinu se bodo odpozvali in z drugimi osebami nadomestili.

Za španjski prestol se bota neki poganjala kralj portugalski in vojvoda Montpensier.

„Pest. Ll.“ pripoveduje, da je stopila Rusija z Rumunsko v zvezo proti Avstriji. Rumunska neki zahteva Erdeljsko.

„Op. Nat.“ se piše iz Brusela, da je sklenila nizozemska vlada s Francijo osko zvezo za vse slušaje, kar se bo pa še le obče razglasilo, ko bodo okoliščine na to silile.

Cesar Napoleon neki na vse kriplje dela, najnoveji njegov predlog bo neki vseobčno razoroženje.

Listnica. G. A. S. v Biljah: Iz C. prejeli 1 gl. 50 kr. — G. Drg. Ž. v Ž. list se Vam pošilja; g. A. V. v št. Jerneji: ravno tako. — Za nekatere gg. nove naročnike nam je prvih listov t. m. zmanjkalo; zapisana jim je naročina toliko na dalje.

Dunajska borza od 21. oktobra.

5% metalike	57 fl. 40 kr.	Kreditne akcije	212 fl. 30 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov.	58 fl. 50	London	115 fl. 10 kr.
3% narod. posojilo	62 fl. 40 kr.	Srebro	113 fl. 35 kr.
1860 drz. posojilo	84 fl. 70 kr.	Cekini	5 fl. 49 kr.
Akcije narod. banke	759 fl. — kr.		